

TEMEL HEYKEL EĞİTİMİ DERSİ VE TÜRKİYE'DEKİ LİSANS DÜZEYİ HEYKEL BÖLÜMLERİNDE TEMEL EĞİTİM

• Dr. Öğr. Üyesi Soner ÖZDEMİR*

ÖZET

20. yüzyılın ilk çeyreğinde kurulan Bauhaus okulu, günümüze kadar varlığını sürdüren Temel Sanat Eğitimi dersi ile sanat eğitimine yön vermiş önemli bir kurumdur. Sanat ve tasarım alanlarının çoğunda temel ders olarak yürütülen temel sanat eğitimi, sanatın temel prensiplerini ve görsel sanatların ortak öğelerini uygulama yoluyla tanımayı ve özgün sanatsal tasarımlar için yaratıcı yaklaşımları kullanma becerisi kazandırmayı hedefler. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel Bölümü birinci sınıf ders programında 2015-2016 öğretim yılından itibaren zorunlu temel ders olarak yürütülen Temel Heykel Eğitimi dersi, Temel Sanat Eğitimi dersi içeriğindeki form, plan ve doku gibi heykel sanatında daha yoğun kullanılan öğelerin, alanın pratikleriyle uygulanması ve sonraki dönemlere heykel üretim ve yaratım süreçlerine dair altyapı oluşturması amacıyla programa girmiştir. Bu çalışmada Türkiye'deki lisans düzeyi heykel eğitiminin ilk yılında verilen temel eğitime yönelik derslerin bir analizini yapmak ve Anadolu Üniversitesi G.S.F. Heykel Bölümünde yürütülen Temel Heykel Eğitimi dersinin içeriği ve işleyişi üzerinden bir değerlendirme yapmak amaçlanmıştır. Türkiye'deki lisans düzeyi heykel bölümlerinin birinci sınıf ders programları incelendiğinde büyük çoğunluğunda temel sanat eğitimi dersinin verildiği görülmektedir. Heykel alanına özgü pratiklerin kazanımına yönelik olarak ise, farklı yaklaşımların benimsendiği gözlenmiştir. Bir zorunluluk olmamakla birlikte sanat öğrencileri için ufuk açıcı bir özelliğe sahip olan Temel Sanat Eğitimi dersinin içeriğiyle ilgili sanat alanının pratiklerinin bir arada işlenmesi birinci sınıfta istenen temel becerilerin kazanılmasında önemli olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Temel sanat eğitimi, Heykel, Temel heykel eğitimi, Sanat, Eğitim.

*Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Heykel Bölümü, Heykel Anasanat Dalı, sonerozdemir@anadolu.edu.tr , ORCID no: 0009-0002-4227-538X

BASIC SCULPTURE EDUCATION COURSE AND BASIC EDUCATION IN UNDERGRADUATE SCULPTURE DEPARTMENTS IN TURKEY

• Asst. Prof. Soner ÖZDEMİR*

ABSTRACT

The Bauhaus school, founded in the first quarter of the 20th century, is a significant institution that has shaped art education with its Basic Design course, which continues to exist today. Basic Design, conducted as a fundamental course in most fields of art and design, aims to introduce the fundamental principles of art and the common elements of visual arts through practice while developing the ability to use creative approaches for original artistic designs. The Basic Sculpture Education course, which has been a compulsory fundamental course in the first-year curriculum of the Sculpture Department at Anadolu University Faculty of Fine Arts since the 2015-2016 academic year, was included in the program to apply elements such as form, plane, and texture—more intensively used in sculpture—through practical applications. Additionally, it aims to establish a foundation for sculpture production and creation processes in subsequent years. This study aims to analyze the courses related to the fundamental education provided in the first year of undergraduate sculpture education in Türkiye, and to evaluate the content and structure of the Basic Sculpture Education course conducted at Anadolu University Faculty of Fine Arts, Department of Sculpture. An analysis of the first-year curricula of undergraduate sculpture programs in Turkey reveals that the majority include a Basic Design course. However, different approaches have been adopted regarding the acquisition of practices specific to the field of sculpture. Although it is not a requirement, the content of the Basic Art Education course, which broadens horizons for art students, will be processed together with the practices of the relevant art field in order to gain the basic skills required in the first grade.

Keywords: Basic design education, Sculpture, Basic sculpture education, Art, Education.

*Anadolu University, Fine Arts Faculty, Sculpture Dept., sonerozdemir@anadolu.edu.tr , ORCID no: 0009-0002-4227-538X

1. GİRİŞ

Sanat ve tasarım alanlarındaki üretim süreçlerinin tümünde, denge, zıtlık, ritim, espas, oran, hiyerarşi vb. gibi temel prensiplerin en az birinin var olduğu söylenebilir. Örneğin bir müzik eserinde de bir heykel kompozisyonunda da ritmin, farklı biçimlerde de olsa kullanıldığı görülebilir. Sanatın temel ilkeleri olarak bilinen bu ilkeler bütün sanat dalları için geçerli olurken; sanat icrasında kullanılan öğeler ise değişkenlik gösterebilmektedir. Plastik sanatlar çatısı altında bulunan sanat alanlarındaki üretimlere bakıldığında kullanılan öğelerin (nokta, çizgi, plan, form, doku ve renk gibi) ortak olduğu görülür. Bu durum sanat eğitiminde, plastik sanatlar alanındaki sanat dallarının, temel sanat öğe ve ilkelerinin eğitiminde ortak hareket edilebileceği algısını oluşturmuştur. Ancak her sanat dalı bu temel sanat öğelerini farklı yoğunluklarda ve farklı formlarda kullanmaktadır. Örneğin resim sanatı eğitimi için renk vazgeçilmezken heykelde ise form olmazsa olmaz bir öğedir.

Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel Bölümü'nde Temel Sanat eğitimi dersi, kurulduğu 1991 yılından 2015'e kadar birinci sınıf ders programında haftada 6 saat olarak yer almıştır. 2015-2016 öğretim yılı itibarıyla içeriğinde ve uygulama pratiklerinde heykel alanının önceliklerini gözetenek yapılan değişiklik ve düzenlemelerle Temel Heykel Eğitimi dersi haftada 9 saat olarak Temel Sanat Eğitimi dersinin yerine verilmektedir. Bu düzenlemeyle tekstilden iç mimarlığa, heykelden seramiğe geniş bir alana hitap eden Temel Sanat Eğitimi dersinin kapsamı ve içeriğinin heykel sanatının pratiklerini ve yoğun olarak kullandığı prensiplere odaklanarak, sonraki senelerde verilen uygulamalı derslere teknik ve tasarım pratiği anlamında bir temel oluşturulması düşünülmüştür.

Bu çalışmada, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel Bölümünün birinci sınıf programında yürütülen Temel Heykel Eğitimi dersinin içeriği, işleyişi ve program çıktıları ile Türkiye'deki diğer heykel bölümlerinde sanatın temel öğe ve ilkelerini konu alan benzer içerikteki derslerin karşılaştırmalı analizlerle elde edilen sonuçların değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, Temel Heykel Eğitimi dersinin öğrencilerin teknik becerilerini, üç boyutlu algılarını ve sanatsal ifade kapasitelerini geliştirmek amacıyla heykel eğitiminin temel taşlarını sorgulayarak müfredatın iyileştirilmesine yönelik öneriler sunmayı hedeflemektedir. Aynı zamanda, öğrenme çıktılarının akademik ve pratik hedeflerle uyumunu ortaya koymak, dersin eksikliklerini belirlemek ve sanat eğitiminin kalitesini artırmaya yönelik somut öneriler geliştirmek çalışmanın alt amaçları arasındadır.

Çalışmada öncelikle bir literatür araştırması yapılarak sanat eğitiminin geçmişi ve Temel

Sanat Eğitimi dersi üzerine bir inceleme yapılmıştır. Temel Heykel Eğitimi dersinin içeriği, işleyişi ve öğrenme çıktıları üzerine yapılan açıklamaların ardından Türkiye'deki diğer heykel bölümlerinin birinci sınıflarındaki derslerin içerikleri, haftalık ders konuları ve öğrenme çıktıları incelenmiştir. Ders bilgileri için her üniversitenin internet sitesinde yer alan bilgi paketlerindeki veriler kullanılmıştır. Bu bölümde Türkiye'deki heykel bölümlerinin birinci sınıf zorunlu uygulamalı derslerinin yer aldı bir tablo oluşturulmuştur.

Bu araştırmayla, temel sanat eğitiminin verildiği bölümlerin özel ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmesi gerekliliğinin tartışılması, ayrıca heykel bölümleri özelinde dersin içerik ve işleyişinde yapılan düzenleme ve yenilikler ortaya konularak, konu ile ilgili araştırmacı ve eğitimciler için fikir edinebilecekleri bir kaynak sağlaması açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

2. SANAT EĞİTİMİNİN GEÇMİŞİNE BAKIŞ ve TEMEL SANAT EĞİTİMİ DERSİ

Sanat eğitiminin tarihine bakıldığında, sanat ile zanaat arasında keskin bir ayrımın henüz oluşmadığı modern dönem öncesine kadar, usta çırak ilişkisinin egemen olduğu bir eğitim biçiminden söz edilebilir. Sanat eğitimi bağlamında en büyük dönüşümün 19. Yüzyılda her alanı etkilemiş olan endüstri devrimiyle yaşandığı görülmektedir. El sanatları gibi geleneksel üretim yöntemlerinin yerini endüstriyel seri üretimin almaya başladığı bu dönemde; atölyelerin yerini ise fabrikalar almaya başlamıştır. Yaşanmakta olan bu endüstri devrimi, üretimde nicelik olarak olumlu bir ilerleme sağlarken; nitelik açısından ise, üretim biçiminden kaynaklı olarak her biri birbirinin aynı, tek düze ürünlerle geçmişe kıyasla bir düşüşün yaşandığı söylenebilir. Bu durum sanat eğitiminde yeni bir yaklaşımı gerekli kılmış ve bu bağlamda ilk eğitim kurumları da 19. yy'da açılmıştır.

Tüm sanat dallarına giren, para egemenliğindeki yeni politik güç, mühendis ya da sermayedarların istemleri doğrultusunda her alanda rekabet edecek, ucuz metalar ortamını yarattı. Loncalar tamamen dağıldı. Özgür sanat eğilimli, Rönesans ve sonrası stilleri taklit eden görsel sanat atölyeleri, yeni teknoloji ve yaşam biçimlerinden “kaçarak” karanlık izbelere indi. ...Her ama her alana giren sermaye ve ürünü “metaya” karşı, estetik değer ve endişeleri kurumsallaştırma ve karşı çıkışlar ilk kez İngiltere’de görüldü. O koşullarda, sanayi ürünlerine karşı eski el sanatlarının geliştirilmesi düşüncesi uygulamaya alanı buldu ve 19. yy’da İngiltere’de tatbiki güzel sanatlar okulları kuruldu. (ATALAYER, 1994: 67)

William Morris, insanların güzel ve özenle yapılmış eşyalarla çevrili olması gerektiğine inanmıştır. Bu vizyon, 1860’larda Arts and Crafts hareketinin ortaya çıkmasına ilham vermiştir. Morris’in sanat üzerine verdiği dersler ve yazdığı makaleler ile geleneksel zanaat tekniklerini yeniden keşfetmesi, hareketin yayılmasına katkıda bulunmuştur. Arts and Craft hareketi, malzemenin doğal güzelliğini vurgulayan bir zanaatkarlık anlayışını, ilham kaynağı olarak doğa üzerinden sadelik, işlevsellik ve estetik değerleri temel alır

(University of Maryland Libraries, 2019).

İlk olarak İngiltere’de 1847’de Art Manufactures’i kurarak makine ürünlerine estetik bir yön kazandırmak gerektiğini düşünen Henry Cole daha sonra Arts and Crafts Akımı’nın öncülerinden sanatçı ve eleştirmen John Ruskin ve William Morris yeni sistemde söz konusu olan seri üretim ve ortaya çıkan estetik ve kaliteden uzak ürünlerden dolayı rahatsızlık duymuşlardır. Teknolojinin, güzelliği, kaliteyi, ahlaki boyutu ve samimiyeti yok ettiğini söyleyen Ruskin’e göre “...zanaatçı, yaptığı işten baştan sona zevk almalı”ydı. (BUNULDAY, 2021: 493)

20. yüzyıla gelindiğinde teknolojik gelişmelerin etkisi hayatın her alanında hissedilmiş ve benimsenmeye başlanmıştır. Gündelik araç gereçten, içinde yaşanan binalara kadar hayata giren her tasarım ürününün sanatsal bakışı da etkilediği görülmektedir. Bu dönemde gerçekleşen hızlı teknolojik gelişmelerin sanatta da yansımaları gözlemlenir. Modernlik ve teknolojiyi yücelten fütürizm hareketi de bu dönemde ortaya çıkmıştır.

Mimarinin cesur buluşları ve yenilikleri yaygın bir biçimde benimsenmiştir, ama pek az kimse, resim ve heykel sanatında da durumun aynı olduğunu farkındadır. Bu “ultra modern şeyleri” hor görüp reddeden çoğu insan, aslında bunların hayatına ne kadar çok girdiğini, beğeni ve tercihlerini ne kadar çok biçimlendirdiğini görünce çok şaşıracaktır. “Ultra modern” isyancıların resimde geliştirdikleri biçimler ve renk düzenlemeleri, bugün grafik sanatlarının en sıradan ürünleri haline gelmiştir. Bunları reklam afişlerinde, dergilerde ve dokumalarda gördüğümüzde oldukça normal karşılıyoruz. Diyebiliriz ki, modern sanat, yeni biçim ve motif birleşimlerinin, günlük yaşama girmeden önce denendiği bir alan olmuştur. (GOMBRICH, 1997:561)

Soğuk ve ruhsuz, ancak işlevsel endüstri ürünlerinin estetik açıdan da değer kazanmaları gereğinin doğduğu bu dönemde, Almanya’da Walter Gropius öncülüğünde sanat ve zanaatı birleştirerek, fonksiyonel ve sanatsal ürünler yaratmak amacıyla Bauhaus sanat ve tasarım okulu açılmıştır. 1919’dan 1933 yılına kadar etkinliğini sürdüren Bauhaus okulu için Gropius, kaleme aldığı manifestoda şöyle yazmıştır:

“Mimarlar, heykeltıraşlar, ressamalar, hep birlikte zanaatlara geri dönmeliyiz! Çünkü sanat bir “meslek” değildir. Sanatçı ile zanaatçı arasında önemli bir ayrım yoktur. Sanatçı, yüceltilmiş bir zanaatçıdır. İstencinin bilincini aşan o ender esinlenme anlarında, ilahi bir güç yaptıklarının sanata dönüşmesine neden olabilir. Öte yandan her sanatçının bir zanaatta becerisi olması zorunludur. Yaratıcı hayal gücünün temel kaynağı burada yatar. O halde, sanatçı ile zanaatçı arasında kibir engelleri yükselten sınıf ayrımının olmadığı yeni bir zanaatçı loncası kuralım! Mimarlık, heykel ve resmi tek bir bütün olarak kucaklayacak ve bir gün, bir milyon işçinin ellerinde yeni bir inancın kristal simgesi gibi göğe doğru uzanacak olan, geleceğin yeni yapısını hep birlikte arzulayalım, kavrayalım ve yaratalım.” (Conrads, 1991’den akt. BUNULDAY, 2021: 494)

Wassily Kandinsky, Paul Klee, Lyonel Feininger, Gunta Stölzl ve Oskar Schlemmer gibi önemli isimlerin ders verdiği kurum, 20. Yüzyıl sanat eğitiminde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu bağlamda ilk kez Bauhaus okullarında yürütülen Temel Sanat Eğitimi (Basic Design) dersi, daha sonra açılan sanat okulları ve güzel sanatlar fakültelerinin pek çoğunda yer almıştır.

Yaratıcı kişiliğin, sanat ve yeteneklerinin, görsel bilinç ve düşüncenin, estetik bilgi yoğunluğunu sağlamanın ana eğitimidir Temel Sanat eğitimi. Bu dersler, Bauhaus’da Kandinski, Much, Klee gibi ünlü sanatçılar tarafından kuramsal ve uygulamalı olarak yürütüldü. Bauhaus hareketinin sanat dünyasına en

büyük kalıtı(mirası), Temel Sanat'dır. Hazırlık olarak, bir yıl süreyle uygulanan bir derstir. Üst sınıflarda da dallara göre dağıtılmış olarak sürdürülmüştür. Temel Sanat eğitimi, 20. yy. toplum biçimlerinin, sanat yaşamının temel öğretimi olarak, diyalektik bir zorunlulukla varolmuştur(ATALAYER, 1994: 71).

Bauhaus'dan günümüze bu ders, Temel Sanat Eğitimi veya Temel Tasarım Eğitimi adıyla, Sanat ve Tasarım, Mimarlık, Güzel Sanatlar ve Eğitim fakültelerinin çoğu bölümünde yürütülmektedir. Sanat ve tasarım alanlarında okuyan öğrencilere sanatın temel öğe ve ilkelerini tanıma ve uygulama yeteneği kazandırmanın yanında yaratıcılık pratikleriyle yeni ve özgün üretimler oluşturmayı hedefler. Faruk Atalayer'e göre "Temel Sanat, (temel tasar-Basic Dizayn) bireyin artistik eğilim, yeti ve yeteneklerini eğitmede, görme ve görsel algıya bağlı deneyim ve birikimlerini denetleyip kullanabilmede, çağdaş ve tam gelişmiş bir eğitimidir." (ATALAYER, 1994: 76).

Temel Sanat Eğitimi derslerinin içeriğine bakıldığında; denge, zıtlık, ritim, espas, hiyerarşi vb. gibi sanatın temel ilkelerinin görsel sanatlarda kullanılan; nokta, çizgi, form, doku, renk, ton vb. gibi öğeler üzerinden yapılan uygulamalarla yürütüldüğü görülmektedir. Bunun yanında yaratıcılık ve özgün tasarım pratikleri de dersin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Ders kapsamında öncelikle algı ve görsel algının oluşumu gibi konular aktarılır. Plastik sanatlarda önemli olan Gestalt algı psikolojisinin üzerinde durulur. Dersin içeriğini oluşturan başlıklar genel olarak şu şekildedir:

1. Tasarım öğeleri: nokta, çizgi, yön, boyut, şekil, değer, doku, renk
2. Görsel algı: organizasyon ilkeleri, yakınlık, benzerlik, iyi şekil özellikleri, şekil-zemin ilişkisi
3. Tasarım ilkeleri: tekrar, uyum, zıtlık, kavram, denge, birlik, egemenlik
4. Mekân, biçim, geometri: iki ve üç boyutlu kavramlar (Gürer, 1998'den akt. Akbulut, 2014: 25).

Türkiye'de Sanat eğitimi veren kurumlara bakıldığında ilk olarak resim, heykel, mimarlık ve hakkâklık olmak üzere dört dalda öğretim yapılması için 1882'de Mekteb-i Sanâ-yi-i Nefise-i Şâhâne okulu kurulmuştur. 1928'de Güzel Sanatlar Akademisi adını alan kurum, 1982'de üniversiteye dönüşerek Mimar Sinan Üniversitesi adını almıştır. (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi [1], 2025) Cumhuriyet döneminde açılan kurumlardan ise 1957 yılında eğitime başlayan Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu, Dekoratif Resim, Grafik Sanatlar, Seramik, Tekstil Sanatları, Mobilya ve İçmimarlık bölümlerinde eğitim vermiştir. Bauhaus ekolüyle kurulan okul, 1982 yılında Marmara Üniversitesi bünyesine katılan kurumda bugün Resim, Grafik, Seramik-Cam, Tekstil, İçmimarlık, Endüstri Ürünleri Tasarımı, Heykel, Geleneksel Türk El Sanatları, Film Tasarımı, Fotoğraf, Temel Sanat Eğitimi ve Müzik, olmak üzere on iki bölüm bulunmaktadır (Marmara Üniversitesi [1], 2025). Cumhuriyet döneminin ilk sanat eğitimcisi yetiştiren kurumu ise 1932 yılında Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü çatısı altında kurulan resim-iş bölümüdür (Gazi Üniversitesi, 2025). İlk Güzel Sanatlar Fakültesi ise 1975 yılında Ege Üniversitesi bünyesinde kurulmuş, 1981 yılında Dokuz Eylül Üniversitesine

bağlanmıştı. 1983’de Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, aynı yılda Anadolu Üniversitesi Uygulamalı Güzel Sanatlar Yüksekokulu açılmış, 1992 yılında Güzel Sanatlar Fakültesine dönüştürülmüştür.

YÖK’ün kurulmasıyla birlikte 80’li yıllarda Güzel Sanatlar Fakültelerinin ve Temel Sanat Eğitimi derslerinin amaçları ve içerikleri yeniden tanımlanmış ve açılan Güzel Sanatlar Fakültelerinin tüm bölümlerinde Temel Sanat Eğitimi dersi birinci sınıf ders programına eklenmiştir. Bu ders genelde benzer içerikte ancak, Basic Design- Temel Tasarım Eğitimi, Temel Sanat-Temel Sanat Eğitimi, Temel Plastik Sanatlar Eğitimi vb. gibi farklı adlarla verilegelmiştir (Yüksel, 1998: 13).

Tasarımcı ve sanatçı yetiştiren bölümlerde verilen dersin bu iki farklı yaklaşım için de önemine vurgu yapan Mümtaz Işingör, şöyle der:

Temel Sanat Eğitiminin işlevi, öğrencinin üst sınıflarda geliştireceği değişik uzmanlıklara sağlam bilimsel bir teknik-estetik fon sağlamaktır... Temel Sanat Eğitimi gerek sanatçı gerekse dizayner yetiştirmede büyük ayrımlar göstermez. Sanatçı eğitiminde yalnız estetik endişeyi gözetmek üzere yetiştirilen öğrenciler, ilkönce kendi yaratıcı güçlerini geliştirmeye, kişiliklerini anlatmaya sonra kendi psikik değerlerini-stil yolunu, o çağa özgü duyularını dile getirmeye yöneltilirler. Dizayner ise önce toplum psikolojisini tanımak zorundadır, yapıtında asla sanatçı kadar bağımsız ve sübjektif olamaz. Ürünün fayda sağlaması topluma yöneliktir, görsel mesajın hitabettiği alıcı sayısı ne kadar olursa o kadar kişi tarafından mesaj anlaşılıyor demektir Dizayner’in kişisel zevk ve eğilimleri kadar, yöneldiği insan gruplarının ihtiyaçları ve eğilimleri de önemlidir. Ancak bu çağın zevkine kendi katkısını vermesine engel değildir. (Işingör, 1976’dan akt. Yüksel, 1998: 15)

Temel Sanat Eğitimi dersinin, hem mimarlık, endüstri ürünleri tasarımı ve tekstil gibi tasarım eğitiminde hem de resim, heykel, seramik ve grafik gibi sanat eğitiminde verilmesi, dersi yürüten öğretim elemanlarının derse yaklaşımlarını alana göre farklılaştırması gerekliliğini doğurmaktadır. Temel Sanat Eğitimi dersi çıkış noktası olan Bauhaus’dan günümüze sanat eğitiminde: içeriğinin bölümden bölüme ve dersi yürüten öğretim elemanının tutumuna göre değişiklik gösterdiği görülmektedir. Değişen zamanla sanattaki gelişmeler bu türden temel derslerin geniş kapsamlı ve genelleyiciliğinin yarattığı hantallık, dersin verildiği alan özelinde yoğunlaşmayı gerekli kılmaktadır.

...belirgin hedefler yönünde biçimlendirilmiş programıyla mimarlık merkezli bir tasarım okulunu olan Bauhaus’da verilen temel sanat (eğitimi) dersinin bugünün sanat eğitimine sunabileceği katkının oldukça kısıtlı olduğunu söylemek yanlış olmaz. Sanat eğitimi müfredatlarımızda ne yazık ki, belirgin ve örnekleri çeşitli biçimlerde verilebilir, ortak bir sorun olarak; fikirde, uygulamada, yaklaşımda “yılgımlı, yönsüz, ve genellemeci” bir yapının varlığından söz edebiliriz(Gürelli, 2019: 25).

3. HYK113-114 TEMEL HEYKEL EĞİTİMİ DERSİNE BAKIŞ

1990-1991 öğretim yılında öğrenci alımına başlayan Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel Bölümünde Temel Sanat Eğitimi I ve II (SAN113 ve SAN114) dersi

birinci ve ikinci yarıyılta zorunlu ders olarak 2014-2015 öğretim yılına kadar okutulmuştur. Bölüm öğretim elemanları tarafından Temel Sanat Eğitimi dersinin içeriğinin heykel sanatının pratiklerine yoğunlaşacak şekilde uyarlanması ihtiyacı duyulduğu dile getirilmiş ve bu doğrultuda 2015 yılında bölüm kurul toplantısı kararıyla dersin içeriği ve ismi güncellenerek Temel Heykel Eğitimi dersi olarak 2015-2016 öğretim yılından itibaren güz ve bahar dönemlerinde yürütölmeye başlamıştır. Dersin katalog içeriği şu şekildedir:

Heykel Sanatında Kullanılan Temel Sanat Öğeleri: Nokta çeşitleri ve kompozisyonda Kullanımı, Çizgisel değerlerin psikolojik etkileri, çizgi ve hacimsel algı, form üzerinde Konveks, konkav ve düz yüzeyler, Organik-geometrik formlar, Form üzerinde ışık-gölge ve renk algısı; Heykelde Biçimlendirme Yöntemleri: Alçı üzerinden eksiltme yoluyla form oluşturma yöntemleri, Modelaj uygulamaları; Birleştirme ve inşa yöntemleri, buluntu nesne üzerinden tasarım (Anadolu Üniversitesi, 2025).

Öğrenme çıktıları ise şu şekilde sıralanmaktadır:

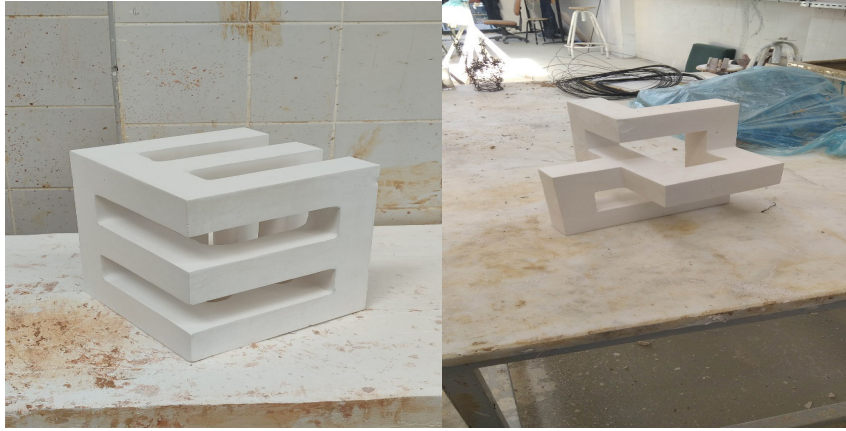
- Temel sanat öğelerini ve ilkelerini bilecek ve kullanabilecektir.
- Temel sanat öğeleri ve ilkelerinin heykel sanatında kullanımını bilecektir.
- Plastik sanatlarda kullanılan ışık, gölge, çizgi, nokta, plan, leke ve doku gibi öğeleri tanıyacaktır.
- Plastik sanatlarda uygulanan denge, zıtlık, hiyerarşi, ritim ve perspektif gibi temel ilkeleri tanıyacaktır.
- Farklı malzeme ve yöntemlerin heykel sanatındaki yeri ve kullanımıyla ilgili temel düzeyde bilgi sahibi olacaktır.
- Alçı malzeme üzerinden heykelde sıklıkla kullanılan eksiltme yöntemlerini tanıyacaktır.
- Tasarım ve yaratıcılıkla ilgili bilgi ve tecrübe edinecektir.
- Tasarımlarını oluştururken beyin fırtınası, metamorfoz ve transformasyon gibi yöntemleri kullanabilecektir (Anadolu Üniversitesi, 2025).

Haftada 9 saat olan Temel Heykel Eğitimi dersinin ilk 6 saati 3 boyutlu atölye çalışmalarının uygulaması, sonraki 3 saati ise kâğıt üzerine yapılan çalışmalar olmak üzere iki kısımda yürütölmektedir. Kâğıt üzerine yapılan çalışmalar daha sonra ev ödevi olarak devam edilerek tamamlanmaktadır. Dönem boyunca bir vize, final ve ödev olmak üzere üç ayrı not verilir. Bu notların yüzdeleri şu şekildedir: Vize %30, ödev %30 ve final %40. Ödev notuna, kâğıt üzerine yapılan çalışmaların her birine ayrı ayrı 100 puan üzerinden verilen notların ortalaması alınarak ulaşılır.

3.1. Üç Boyutlu Atölye Çalışmaları

Dersin atölye çalışmalarına alçı kütlelden eksiltme yöntemiyle temel geometrik formların oluşturulması uygulamasıyla başlanmaktadır. Öğrenci, piramit, koni ve küre gibi temel geometrik biçimleri oluştururken, bir yandan testere, iskarpela, törpü ve zımpara gibi araçların kullanımını kavrar; bir yandan da ölçeklendirme, kütlelden eksiltme ve formu analiz etme pratiği kazanır. Malzeme ve teknikle tanışma niteliğindeki bu ilk çalışmadan sonra, öğrenciden ödev olarak temel geometrik objeler ile oluşturacağı bir kompozisyon için tasarım çalışmaları istenir. Öğrencinin farklı açılardan hazırladığı

tasarımlar üzerinden, kompozisyonun uygunluğuna yönelik tartışma ve değerlendirmelerle tasarımın ölçüleriyle birlikte son haline karar verilir ve yontulacağı alçı kütle dökülür. İlk çalışmadan daha karmaşık yapıdaki bu çalışma sürecinde dersi yürüten öğretim elemanının yönlendirmeleriyle çalışma tamamlanır. Böylece iki boyutlu bir çizim olarak tasarlanan işin, üç boyutlu dünyada uygulanarak tasarım ve çıktının bir karşılaştırılması yapılır ve öğrencinin, farklı geometrik birimlerin pozitif-negatif kullanımları, sıklık-seyreklilik, tekrar, ritim gibi ilkelerin kompozisyondaki önemini kavraması amaçlanır. (Görsel 1.)

Görsel 1. Geometrik kompozisyon öğrenci uygulamalarından örnekler. (Yazarın kişisel arşivinden)

Üçüncü atölye çalışması ise, benzer tasarım süreçlerinin sonunda ortaya çıkarılan kompozisyon üzerinden organik form çalışmasıdır. Bu çalışmayla akışkanlık, şişme, sünme, gerilim ve yığılma gibi, belirli bir dış kuvvetle biçimi değişebilen malzemelerin bu özelliklerini anlamak ve bu tür formları uygulayarak kavramak hedeflenmektedir. (Görsel 2.)

Görsel 2. Organik kompozisyon öğrenci uygulamalarından örnekler. (Yazarın kişisel arşivinden)

İlk dönemin dördüncü ve son atölye çalışması ise geometrik (katı, değişmez, ölçülü, düz, konkav veya konveks) ve organik (yer çekimi veya başkaca dış bir fiziksel güçle biçimi değişen) formların bir arada kullanıldığı ve böylece hem bu formlarla kompozisyon oluşturma pratiği kazanma hem de bu iki farklı karakterdeki bünyelerin etkileşimini anlama ve uygulayarak kavranması hedeflenir. (Görsel 3.)

Görsel 3. Geometrik ve organik kompozisyon öğrenci uygulamaları. (Yazarın kişisel arşivinden)

İkinci dönem atölye çalışmaları doku kavramıyla başlar. Dokunun heykeldeki yeri ve önemi üzerinde durulur. Sistematik, düzenli ve bir paterni takip eden dokular ile serbest, kaotik ve tüm yüzeyde aynı etkinin görüldüğü dokular incelenir. Kil üzerine transfer ve modelajla, sonrasında ise alçı plakalar üzerine darbe ve kazıma yoluyla bulunan dokular uygulanır. (Görsel 4.)

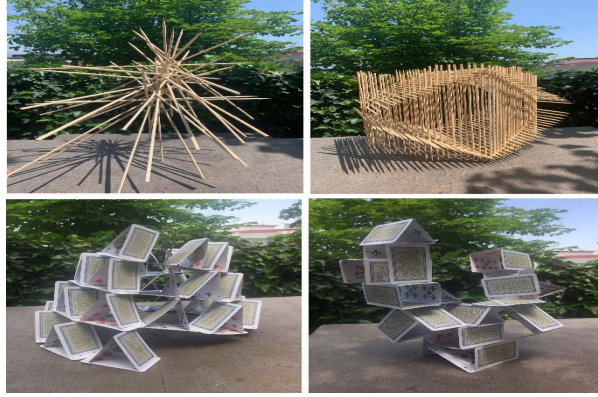
Görsel 4. Alçı malzeme üzerine doku çalışması öğrenci uygulaması. (Yazarın kişisel arşivinden)

İkinci çalışma olarak telin çizgisel özelliğini kullanarak 3 boyutluluk algısı oluşturmaya yönelik çalışmalar uygulanmaktadır. Belirlenen model veya kavram üzerinden tel ile modelleme yapılarak hacim oluşturma, objenin karakterini yakalayacak minimum malzemeye indirgeyerek soyutlama çalışmaları yapılır. Daha sonra öğrencilerle birlikte oluşturulan çalışmaları bir zemin üzerine organize ederek kompozisyon oluşturulur. (Görsel 5:)

Görsel 5. Tel malzeme ile modelleme öğrenci uygulamaları. (Yazarın kişisel arşivinden)

Birim objeler üzerinden strüktüre dayalı çalışmalar da ikinci dönemin üçüncü atölye uygulamalarını oluşturmaktadır. Birim obje kullanarak strüktür, tekrar, ritim, sıklık-seyreklilik, uyum ve denge ilkelerini gözeterek 3 boyutlu kompozisyonlar kurgulama pratiği kazmaya yönelik çalışmalar yapılır. Bu amaçla yapılan tasarımlar üzerinden sistematik ve serbest kompozisyonlar olmak üzere iki ayrı tasarıma ulaşılır ve uygulanır. (Görsel 6.)

Görsel 6. Birim obje ile kompozisyon çalışmaları öğrenci uygulamaları. (Yazarın kişisel arşivinden)

İkinci dönemin son çalışması ise buluntu obje çalışmasıdır. Karşılaşma ve buluş yoluyla analogi kurma pratiklerinin kazanımını sağlayan bu çalışma ile atık, hurda gibi buluntu objelerden yeni bir estetik bütün oluşturmak amaçlanır. (Görsel 7.)

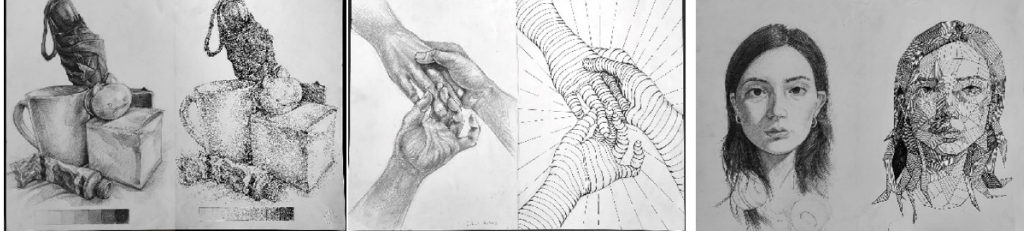

Görsel 7. Buluntu obje ile heykel çalışmaları öğrenci uygulamaları. (Yazarın kişisel arşivinden)

3.2. Yüzey Üzerine İki Boyutlu Uygulamalar

Temel Heykel Eğitimi dersinin diğer bir önemli bölümünü oluşturan, kâğıt üzerine yapılan çalışmalardır. Öncelikle plastik sanatlarda kullanılan temel öğelerin önemi ve özelliklerinin örneklerle kuramsal olarak aktarımı yapıldıktan sonra uygulamalarla devam edilir. Uygulamalar için yapılacak kompozisyonlar üzerinden de denge, tekrar, ritim, espas gibi temel prensipler kritik edilerek bu bağlamda bir deneyim kazanılması amaçlanır. Nokta, çizgi, plan, ton gibi çalışmalar bu derste de klasik Temel Sanat Eğitimi

derslerinde yürütüldüğü biçimde çalışma disiplininin kazanılmasına yönelik olarak yürütülür. (Görsel 8.)

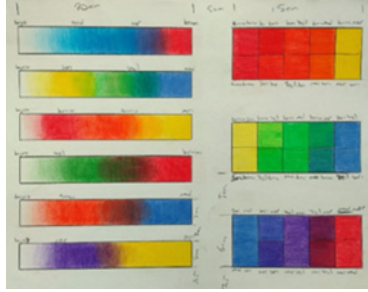
Görsel 8. a) Kağıt üzerine nokta ile kompozisyon öğrenci uygulaması, b) Kağıt üzerine çizgi ile kompozisyon öğrenci uygulaması. c) Kağıt üzerine portre plan çalışması öğrenci uygulaması. (Yazarın kişisel arşivinden)

Siyah ve kraft gibi farklı fonlar kullanılarak ışık-gölge kurgusunu uygun kalemlelerle aktarma pratiği kazanılır. Adaptasyon, transformasyon, metamorfoz ve analogi gibi sıkça başvurulmuş yöntemler de kağıt üzerine çalışılmaktadır. (Görsel 9.)

Görsel 9. Öğrenci uygulamaları, a) Siyah-beyaz etüt, b) Kraft üzerine siyah-beyaz, c) Adaptasyon, d) Transformasyon çalışması. (Yazarın kişisel arşivinden)

Temel Sanat Eğitiminde önemli yer tutan renk kavramı, renklerin fiziksel özellikleri, ışık ve obje rengi, ana ve ara renkler vb. gibi konular teorik olarak aktarılır. Temel bir renk skalası çalışmasıyla boya kalemi renklerinin birbirleriyle karışımları tecrübe edilir ve ardından kağıt üzerine çalışmalara renkli kompozisyonlarla devam edilir. (Görsel 10.) Bu aşamada kamuflaj doku çalışmaları ve böceklerin renk ve yansıtma çeşitliliği üzerinden etütler yapılmaktadır. (Görsel 11), (Görsel 12.) Farklı malzemelerin doku taklitleri, önemli heykeltıraşların çalışmaları üzerinden çalışılır. (Görsel 13.)

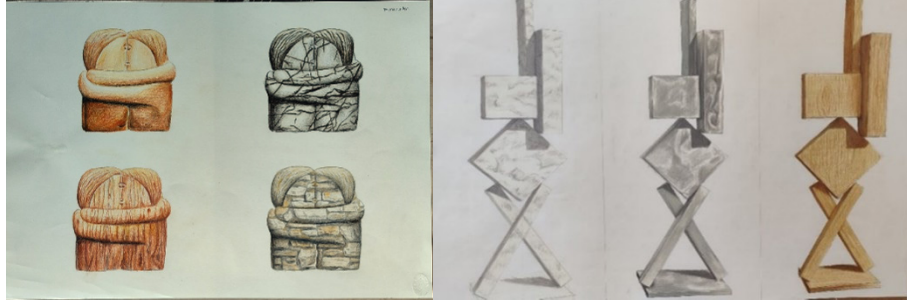
Görsel 10. Renkli kalemler ile renk skalası, öğrenci uygulaması. (Yazarın kişisel arşivinden)

Görsel 11. Doku taklidi ile kamuflaj, öğrenci uygulaması. (Yazarın kişisel arşivinden)

Görsel 12. Kraft kâğıda böcek etütleri, öğrenci uygulamaları. (Yazarın kişisel arşivinden)

Görsel 13. Örnek heykeller üzerinden doku çalışmaları, öğrenci uygulamaları. (Yazarın kişisel arşivinden)

Ayrıca deftere, belirlenen bir canlı için biyolojik, anatomik ve kültürel önemi üzerine çizimlerle destekli bir yazı araştırması yapılır. Defter üzerine aşamalı indirgeme çalışmalarıyla, bu belirlenen canlıyı mümkün olan en az çizgiyle aktarma ve soyutlama çalışmalarına yer verilmektedir. Bu canlı ile başka bir canlı kullanılarak metamorfoz çalışmaları yapılır. (Görsel 14.) Yaratıcılık yöntemleri üzerine kelime bulma, biçim bulma gibi çalışmalar da deftere yapılan diğer ödevlerdir.

Görsel 14. 5 aşamalı metamorfoz çalışması, öğrenci uygulaması. (Yazarın kişisel arşivinden)

4. TÜRKİYE'DEKİ LİSANS DÜZEYİ HEYKEL BÖLÜMLERİNDE TEMEL SANAT EĞİTİMİ İÇERİĞİ OLAN DERSLER

Bugün ülkemizde kırkın üzerinde devlet üniversitesinde Güzel Sanatlar Fakültesi bulunmaktadır. Güzel Sanatlar Fakülteleri bünyesinde açılan heykel bölümlerinin birinci ve ikinci yarıyıl programlarında temel sanat öge ve ilkelerinin işlendiği derslere, farklı adlarla da olsa yer verildiği görülmektedir. (Tablo 1)

Tablo 1: Türkiye'deki Lisans Düzeyi Heykel Bölümleri Birinci Sınıf Zorunlu Uygulamalı Dersler					
Üniversite	Ders 1	Ders 2	Ders 3	Ders 4	Ders 5
Anadolu Üniv.	Temel Heykel Eğitimi	Modelaj	Artistik Anatomi ve Morfoloji	Desen	
Akdeniz Üniv.	Temel Sanat Eğitimi	Modelaj	Desen	Kalıp Döküm Teknikleri	
Atatürk Üniv.	Temel Sanat Eğitimi	Heykelin Plastik Öğeleri	Modelaj	Morfoloji	Desen
Cumhuriyet Üniv.	Temel Sanat Eğitimi	Heykel Tasarım	Desen		
Hacettepe Üniv.	Temel Sanat Eğitimi	Atölye	Modelaj	Desen	
Marmara Üniv.	Temel Sanat Eğitimi	Form Çözümleme	Desen		
Erciyes Üniv.	Temel Eğitim Heykel	Heykel Atölye	Desen		
Dokuz Eylül Üniv.	Heykel I ve II	Sanat Anatomisi	Kalıp Teknikleri		
Kocaeli Üniv.	Temel Sanat Eğitimi	Heykel Atölyesi	Anatomi Morfoloji	Desen	
Mustafa Kemal Üniv.	Temel Plastik Sanat Eğitimi	Modelaj	Desen		
Ordu Üniversitesi	Temel Sanat Eğitimi	Modelaj	Desen		
Sıtkı Koçman Üniv.	Temel Sanat Eğitimi	Modelaj	Desen		
Mimar Sinan Üniv.	Temel Heykel	Morfoloji			

Mersin Üniv.	Temel Sanat Eğitimi	Form ve Kompozisyon Bilgisi	Modelaj	Desen	
Düzce Üniv.	Temel Sanat Eğitimi	Temel Heykel Atölyesi			
Trakya Üniv.	Temel Sanat Eğitimi	Heykel I-II	Desen		

Ülkemizdeki 16 heykel bölümünün ilk yıldaki uygulamalı derslerine bakıldığında;

1. 14 bölümde, Temel Sanat eğitimi veya benzer içeriğe sahip bir ders,
2. 16 bölümde, Modelaj veya başka bir isimle çamur ile modelaj uygulamalarının olan bir ders,
3. Desen dersleri 13 bölümde zorunlu, iki bölümde seçmeli olarak,
4. Artistik anatomi uygulamalarının yapıldığı bir ders, 5 bölümde zorunlu olarak, 3 bölümde seçmeli ve 5 bölümde ise 3. yarıyıl verildiği görülmektedir.

Bu bölümlerde verilen Temel Sanat Eğitimi ve benzer içeriğe sahip derslere bakılacak olursa:

Akdeniz Üniversitesi G.S.F. Heykel Bölümü'nde haftada 6 saat olarak Temel Sanat Eğitimi dersi verilmektedir. Dersin amacı ve içeriğine bakıldığında Temel Sanat eğitimi dersleri içeriği ile örtüştüğü görülmektedir. Haftalık ders konularına bakıldığında, Güz döneminde temel sanat öğeleri üzerinden yüzeysel çalışmalarla başlanıp onuncu haftadan itibaren biçim bulma yöntemleri ile heykele özgü bir içerikle devam edildiği söylenebilir. Bahar dönemindeyse modüler yapılar ve strüktür, kübik plan uygulamaları gibi heykelde yoğunlukla kullanılan form bilgisine dair konular üzerinde durulduğu görülmektedir. Öğrenme çıktılarındaysa heykel alanına özel bir açıklamaya yer verilmiştir (Akdeniz Üniversitesi, 2025).

Atatürk Üniversitesi G.S.F. Heykel Bölümünün birinci sınıf ders programı, diğer bölümlere göre uygulamalı ders sayısı bakımından en fazla olanıdır. Temel Sanat Eğitimi dersinin haftalık ders konuları, diğer temel sanat eğitimi ders içeriklerine benzer biçimde yüzeysel çalışmalarla devam ederek, 11. haftadan itibaren 3 boyutlu plastik öğelerle heykel alanına özgü uygulamalar yapıldığı anlaşılmaktadır. Bahar döneminde ise 8. hafta ile birlikte heykel ile ilgili öğelerin konu edildiği görülmektedir (Atatürk Üniversitesi [1], 2025).

Atatürk Üniversitesi G.S.F. heykel Bölümünde ayrıca Heykelin Plastik Öğeleri adıyla

açılan bir ders yer almaktadır. Plastik öğeler aracılığıyla heykelde uygulama bilgisinin geliştirilmesi ve bir heykeli anlam ve biçimsel açısından tanımlama yetisinin kazandırılmasının amaçlandığı dersin Haftalık konularına bakılacak olursa, form bilgisi, ışık-gölge, doku, kütle ve boşluk ilişkisi gibi konuların heykel özelinde işlendiği görülmektedir (Atatürk Üniversitesi [2], 2025).

Hacettepe Üniversitesi G.S.F. Heykel Bölümünde de Temel Sanat Eğitimi dersi birinci sınıf müfredatında haftada 6 saat olarak yer almaktadır. Haftalık ders konuları temel sanat eğitimi derslerinin geneliyle örtüşmektedir. Bölümde açılan “Atölye I-II” dersi ise heykel sanatının temel kavramlarının araştırılması ve tartışılması, heykel yapımında kullanılan temel malzemelerin tanıtılması (kil, el aletleri ve araçları) ve doğa gözlemine dayalı üç boyutlu algılama ve biçimlendirme gücünü geliştirici çalışmalar yapılma amacı taşımaktadır. Dersin Haftalık konuları; modelden figür örnekleri, Üç boyutta kompozisyon özellikleri ve geometrik form özelliklerini kapsamaktadır (Hacettepe Üniversitesi, 2025).

Temel Sanat Eğitimi dersi Marmara Üniversitesi G.S.F. Heykel Bölümü birinci sınıf müfredatında da yer almaktadır. Dersin içeriği ders bilgi paketinde bahar dönemi haftalık konuları girilmiş görülmektedir. Buna göre renk, doku, zıtlık ve strüktür konuları üzerinden uygulamalar yapıldığı anlaşılmaktadır. Bölümde ayrıca Form Çözümleme adında bir ders bulunmaktadır. Bu dersin haftalık ders konularına bakıldığında kil ile modelaj uygulamalarına yer verildiği görülmektedir (Marmara Üniversitesi [2], 2025).

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Heykel Bölümünün birinci sınıf ders programına bakıldığında, modelaj ile büst çalışmalarına yer verilen Temel Heykel I ve II dersinin haftalık 12 saat ile ana ders olarak var olduğu görülmektedir. Temel sanat eğitimi dersi içeriğinde bir ders, programda görünmemektedir (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi [2], 2025).

Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel Bölümü birinci sınıfta haftada 4 saat olarak yürütülen ‘Temel Eğitim Heykel’ adlı dersin amacı: “Tasarımın temel ilke ve öğelerinin uygulamalı olarak deneyimlenmesi. Farklı malzeme ve tekniklerin öğretilerek yaratım sürecinde özgün ifade olanaklarının arttırılması. Öğrencinin sanat ve tasarım alanına dair genel bir vizyon sahibi olması.” (Erciyes Üniversitesi, 2025) şeklinde belirtilmiştir. Dersin içeriğine bakıldığında Temel Sanat Eğitimi ders içeriğinin form ve asamblaj gibi heykel sanatında önemi daha büyük olan unsurlara ağırlık vererek uygulandığı görülmektedir.

Dokuz Eylül Üniversitesi G.S.F. Heykel Bölümü birinci sınıf ders programında yer alan temel uygulamalı ders haftada 12 saat olarak yürütülen ‘Heykel I ve II’ dersidir. Dersin

haftalık konularına bakıldığında, kil malzeme ile geometrik, organik ve endüstriyel form ve büst etüt uygulamaları olduğu görülmektedir (Dokuz Eylül Üniversitesi, 2025).

Mersin Üniversitesi G.S. F. Heykel Bölümü ise birinci sınıf programında Temel Sanat Eğitimi dersi ile birlikte Form ve Kompozisyon Bilgisi dersi bulunmaktadır. Form ve Kompozisyon Bilgisi dersinin içeriği şu şekilde açıklanmıştır:

Duygu ve sezgilerini temel sanat eğitimi yoluyla görsel anlatım etkinliğine çevirmek. Temel Sanat Eğitimi dersinin de ortak konuları olan nokta, çizgi, form, hareket, kompozisyon, ritim, doku, denge, espas, katılık, oran-orantı, büyüklük-küçüklük etkileri, ışık, titreşim, gibi eleman ve ilkeleri temel alarak bu eleman ve ilkeleri üçüncü boyutta dokunsallık, opaklık-şeffaflık, kütesellik-yüzey, düzenli, çift eğimli, dış ve iç bükey gibi yüzey nitelikleri ile; ağırlık-hafiflik; konturlar ve silüetler; boşluk-doluluk; geçişlilik gibi niteliklerle zenginleştirmek. (Mersin Üniversitesi, 2025)

Bu dersin haftalık konuları ise yukarıdaki ders içerikleri üzerinden kil malzeme ile maket çalışmaları ve asıl malzemeye uygulanması biçimindedir.

Tablo 1’de gösterilen bölümler, birinci sınıf ders programlarında yer alan temel dersler üzerinden bir gruplama yapılacak olursa:

- Kocaeli, Sıtkı Koçman, Cumhuriyet, Ordu, Mustafa Kemal, Hacettepe, Marmara, Düzce, Akdeniz, Atatürk, Mersin ve Trakya Üniversitesi heykel bölümlerinde Temel Sanat Eğitimi dersi, birinci sınıf ders programında yer almaktadır. Akdeniz, Atatürk, Hacettepe ve Marmara Üniversitesi ders bilgi paketinde yer alan haftalık ders konularında modüler strüktür, form ve malzeme üzerine 3 boyutlu uygulamalara yer verildiği görülmektedir.
- Anadolu, Erciyes, Mersin, Atatürk, Hacettepe ve Düzce Üniversitesi heykel bölümlerinin birinci sınıf ders programında, Temel sanat öge ve ilkeleri içeriğinin heykel alanının pratiklerine göre özelleştirilmiş dersler bulunduğu görülmektedir.
- Atatürk, Mersin, Hacettepe ve Düzce Üniversitelerinde ise hem Temel Sanat Eğitimi hem de bir temel heykel dersi bulunmaktadır.
- Mimar Sinan, Dokuz Eylül üniversitelerinde Temel Sanat eğitimi içeriği olmayan, modelaja dayalı bir temel heykel dersi bulunmaktadır

SONUÇ

Geçmişte uzmanlık alanlarına bakılmaksızın ortak bir içerikle verilen Temel Sanat Eğitimi dersi günümüzde de sanat ve tasarım bölümlerinde okutulmaya devam etmektedir. Sanatın temel prensiplerinin uygulamalar yoluyla kavranmasının yanında yoğun içeriği ile disiplinli çalışma tecrübesi kazandırması dersin önemli kazanımlarıdır. Bu temel prensipleri, dersin verildiği alanın temel öğeleri ve uygulama pratikleri üzerinden yürütmek, öğrencinin sonraki eğitim sürecinde gerekli olacak altyapıya kavuşması bağlamında önem arz etmektedir. Heykel bölümleri özelinde ise 4 yıl gibi sınırlı bir öğrenim sürecinde, alanla ilgili ihtiyaç duyulan temel kazanımların ilk senede edinilmesi amacıyla; Temel Sanat Eğitimi dersinin yanında alanın ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş bir başka ders ya da dersin içeriğinin alana uyarlanarak verilmesi veya Temel Sanat eğitimi içeriği ile birlikte heykelin temel pratiklerinin kazanımına yönelik eklemelerle yeni bir temel ders oluşturulması yoluna gidildiği görülmektedir. Temel Sanat Eğitimi dersinin yanında heykelin temel pratikleri üzerine ayrı bir ders bulunması, birinci sınıf öğrencileri için yoğunlaşmayı ve odaklanmayı zorlaştıracakı düşünülmektedir. Temel Sanat Eğitimi dersi içeriği, bir zorunluluk olmamakla birlikte sanatın herhangi bir dalında eğitim gören herkes için önemli katkıları olan ufuk açıcı bir deneyimdir. Bu kazanımın heykel sanatının öncelikleri ve uygulamalarıyla tek bir derste birleştirmek, birinci sınıfta beklenen gerekli temel bilgi ve becerinin kazanımı için önemlidir.

KAYNAKLAR

- Anadolu Üniversitesi. (2025, 25 Şubat). *Temel Heykel Eğitimi*. <https://abp.anadolu.edu.tr/tr/ders/tanitim/227044/47/2>
- Akbulut, D. (2014). Tasarımda Temel Etkileşim: Temel Tasarım Eğitiminde Bütünleşik Ortak Zemin. *Sanat Ve Tasarım Dergisi*, 1(13), 23-40. <https://doi.org/10.18603/std.46561>
- Akdeniz Üniversitesi. (2025, 22Şubat). *Temel Sanat Eğitimi Dersin Ayrıntıları*. <https://obs.akdeniz.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=18&curSunit=152#>
- Atalayer F. (1994). *Temel Sanat Öğeleri*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Atatürk Üniversitesi [1]. (2025, 22 Şubat). *Temel Sanat Eğitimi*. <https://obs.atauni.edu.tr/moduller/dbp/eobs/dersDetay/7659/1195?>
- Atatürk Üniversitesi [2]. (2025, 22 Şubat). *Heykelin Plastik Öğeleri*. <https://obs.atauni.edu.tr/moduller/dbp/eobs/dersDetay/85086/1195?>
- Bunulday, S. (2021). Bauhaus'ta Eğitim: El Sanatlarından Endüstriyel Üretime, Bireysel-den Kolektif Yaratıma. *MSGSÜ Sosyal Bilimler*, 1(23), 492-505.
- Dokuz Eylül Üniversitesi. (2025, 24 Şubat). *Heykel I*. https://debis.deu.edu.tr/ders-katalog/2024-2025/tr/tr_9264_1032_212.html
- Erciyes Üniversitesi. (2025, 24. Şubat). *Temel Eğitim Heykel*. <https://dbp.erciyes.edu.tr/Courses/Course.aspx?Course=aGLhEy34BE=&da=aGLhEy34BE=>
- Gazi Üniversitesi. (2025, 21 Şubat). *Tarihçe*. <https://gef-guzelsanatlar-resimis.gazi.edu.tr/view/page/260786>
- Gombrich E.H. (1997). *Sanatın Öyküsü*. Remzi Kitabevi
- Hacettepe Üniversitesi. (2025, 22 Şubat). *Atölye I*. <https://bilsis.hacettepe.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=460&curSunit=463#>
- Gürelli, K. (2019). Sanat Eğitiminde Temel Sanat Dersine Yönelik Bir Değerlendirme. *ARTS: Artuklu Sanat ve Beşeri Bilimler Dergisi*(2), 22-37. <https://doi.org/10.46372/arts.614944>

- Marmara Üniversitesi [1]. (2025, 21 Şubat). *Tarihçe*.<https://gsf.marmara.edu.tr/fakulte/tarihce>
- Marmara Üniversitesi [2]. (2025, 23 Şubat). *Form Çözümleme*.<https://meobs.marmara.edu.tr/Ders/form-cozumleme-i/hyl1001-44600-2019>
- Mersin Üniversitesi. (2025, 24 Şubat). *Form ve Kompozisyon Bilgisi*.<https://obs.mersin.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=15&curSunit=213#>
- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi. (2025, 21 Şubat). *Kurum Tarihi*.<https://msgsu.edu.tr/universite/kurum-tarihi/>
- Mimar Sinan Güzel Sanatlar **Üniversitesi** [2]. (2025, 23 Şubat). *Temel Heykel*.<https://bilgipaketi.msgsu.edu.tr/programdetay/388/>
- University of Maryland Libraries. (2025, 21 Şubat). *Arts and Crafts Movement* <https://exhibitions.lib.umd.edu/williammorris/morris-influence/arts-and-crafts-movement>
- Yüksel, R. (1998). *Güzel Sanatlar Fakültelerinde Verilen Temel Sanat Eğitimi Dersinin Bugünkü Durumu ve Sorunları* [Yüksek Lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Düzce Üniversitesi. (2025, 21 Şubat). *Heykel Bölümü Ders Listesi*.<https://ebs.duzce.edu.tr/tr-TR/Bolum/OgretimProgrami/250?bot=302>
- Cumhuriyet Üniversitesi. (2025, 21 Şubat). *Heykel Bölümü Ders Listesi*. <https://obs.cumhuriyet.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=38&curSunit=526#>
- Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi. (2025, 21 Şubat). *Heykel Bölümü Ders Listesi*.<https://obs.mu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=05&curSunit=162#> Git